

Nf. 24.

ACADEMIAE FRIDERICIANAE
 PRO-RECTOR AC DIRECTOR,
 IVSTVS HENNINGIVS
 BOEHMERVS,

POTENTISSIMO BORVSSIAE REGI A CONSILII SANCTIO-
 RIBVS, ORDINIS ICTORVM PRAESES VICARIVS,
 ET IYRIVM PROFESSOR ORDINARIVS,

VNA CVM

CANCELLARIO ET PROFESSORIBVS
 RELIQVIS,

CIVIBVS ACADEMICIS

DIGNAM CELEBRATIONEM

VITAE CHRISTI
 EX SEPVLCHRO REDEVNTIS
 HVMANISSIME COMMENDAT. *cy*

HALAE MAGDEBVRGICAE,
 IMPENSIS ORPHANOTROPHEL

(*Jo. XIV, 19.*)

Ediit, CIVES, rediit ex-

optatissima dies, memoriae DOMINI NO-
STRI IESV CHRISTI ex mortuis fuscitati
sacra, qua merito cum prisco fidelium
coetu DEO gratias agentes canimus: *Vere
dignum & iustum est, aequum & salutare, TE
quidem, DOMINE, omni tempore, sed hac
potissimum die gloriosus praedicare, quum Pa-
scha nostrum immolatus est CHRISTVS. Ipse enim verus est agnus, qui
abstulit peccata mundi, qui mortem nostram moriendo destruxit, &
vitam resurgendo reparavit.* Agedum igitur, laetissima ista veterum
adclamatione reciproca: *Surrexit DOMINVS; vere surrexit DOMI-
NVS,* nos etiam mutuo excitemus, si reditum CHRISTI in vitam
cum illis in summo DEI beneficio ponimus. Neque vero verbatan-
tum ista sine animi adfectu otiose ingeminare satis habeamus, sed
potius cum piis maioribus perpendamus, quanto bono nostro ille
nostrae vitae reparator surrexerit, vt sacro gaudio perfusus animus
noster nil his diebus nisi VIVVM HVNC NOSTRVM REDEM-
TOREM a) *faciat, cogitet atque loquatur.*

Atque hunc ipsum in finem meminerimus, CIVES, grauis-
simi illius & efficacissimi dicti, quo ipse DOMINVS breui ante abi-
tum suum lugentes discipulos solatus est, dum, *zñ εγω, inquit,
καὶ τῆμῆς ζήσεσθε,* b) hoc est, EGO VIVO, VOS ETIAM
VIVE-

a) Iob. XVIII, 25.

b) Io. XIII, 19.

VIVETIS, e) siue, ET EGO VIVO, ET VOS VIVETIS. d) Scilicet his ipsis verbis & suam & suorum vitam arctissimo nexu copulat; SVAM quidem, quam morte ablatam breuissima mora interposita resumiturus erat, vitam deinceps longe illustriorem in omnia saecula victurus; SVORVM autem, qui virtute vitae ipsius cum ipso, spiritu primum, deinde vero & corpore ex mortuis excitandi, suae maxime similem vitam, iustitia, pace & gaudio in Spiritu sancto, & tandem etiam immensa atque aeterna gloria abundantem, mortis vero aequae ac aerumnarum omnium nesciam, sint habituri.

Et sane digna sunt pauca haec verba redemptoris nostri, quae tot ac tanta rerum pondera complectuntur, vt hac occasione festorum dierum paullo adcuratius excutiantur, quo vim virtutemque eorum penitius intelligamus, & eo rectius in vsum salutarem transferamus.

Initio quidem videndum, quo NEXU cum iis, quae praecedunt, verbis iungantur, vt de FINE, quem sibi propositum habuit DOMINVS, eo certius constituere possimus. Dixerat nimirum eodem hoc commate: *Post paullo iam me non videbit mundus, at vos videbitis.* Continuo vero pergir: *quoniam & ego vivo, & vos viuetis.* Sed ad ea, quae longius antecedunt, retro eundum, vt mentem loquentis planius adsequamur, & notanda imprimis verba, quum DOMINVS: *Filioli,* inquit discipulis, *adhuc paullisper vobiscum sum. Quaeretis me, ac quemadmodum Iudaeis dixi, quo ego abeo, eos venire non posse, etiam vobis nunc dico.* e) Respondit Petrus: *DOMINE, quo abis?* Cui IESVS: *Quo ego abeo, tu non potes me nunc sequi, sed tandem sequeris me.* f) Quibus verbis manifestum est CHRIS- TVM PRIMO loqui de imminente sibi morte, DEINDE adfirmare, se hoc abitu a discipulis diuulsum iri, aequae ac ab Iudaeis improbis. Hoc postremo autem obseruat IESVS discipulos suos *animo valde turbari,* g) ideoque eos amantissimis verbis & propositis argumētis erigere studet. Et maxime quidem spe reditus sui eos solatur. *Quod si invero,* inquit, *paratum vobis locum, reueniam.* h) Id quod postea repetit, dicens: *Non relinquam vos pupillos, inuisam vos, siue, redeo ad vos.* i) Quum vero animos illorum hoc imprimis ange- re videt, quod ipsis pariter ac Iudaeis dixerit, eos venire non posse, quo ipse abeat, adeoque nunquam ipsum reuifuros esse; decla-

A 2

rat

e) Interprete TREMELLIO.

d) Secundum CASTELLIONIS versionem.

e) Io. XIII, 33.

f) Comm. 36.

g) Cap. XIII, 1.

h) Comm. 3.

i) Comm. 13.

rat iis mentem suam apertius, docetque praerogatiuam, quam prae mundo sint habituri, breui scilicet fore, vt, quum moriens abierit, mundus se posthac nec mentis, nec corporis oculis videat, vsque ad illum diem, quo ipsum iudicem etiam hostes maximo suo terrore conspecturi sint; k) ipsos vero insigni ista praerogatiua gauifuros esse, vt se videant, l) id quod & postea pluribus confirmat. m) Huius tandem promissi rationem verba adfert meditationi nostrae iam proposita, *QVONIAM*, inquit, *Et ego viuo, Et vos viuētis*. Hoc igitur, quod & ipse uiuat, & illi victuri sint, argumento esse debebat, quod ipsum visuri sint, & quidem modo longe excellentiori, quam praeterito tempore, quo eum non satis nouerant. n) Addit enim: *In illa die vos intelligētis, Et me in Patre meo, Et vos in me, Et me in vobis esse*. o) Ita scilicet ipse *uiuus* illis *uiuētibus* se *partefacturus* erat, p) *PRIMO* quidem per reditum in vitam & Spiritus sui missionem, q) *TVM* vero etiam ad spectu gloriae suae r) tandem ipsis concedendo. s)

Atque haec quidem de nexu & fine verborum, quae iam singula curatius expendenda sunt, idque per vtrumque sermonis membrum, quorum *PRIORI*, *ζὼ ἐγὼ*, *EGO VIVO*, *CHRISTVS* inquit, *POSTERIORI* pergit: *καὶ τμείε ζήσεσθε*, *ETIAM VOS VIVETIS*, quae & orationis structura, & re ipsa sunt coniunctissima.

Quod itaque ad *PRIVS MEMBRVM* attinet, ante omnia considerandus est is, qui hic sermonem faciens magno adfectu se ipsum nobis exfero quasi digito monstrat, *ζὼ ἐγὼ*, *EGO*, inquit, *viuo*. Idem ille, qui iam antea dixerat: *EGO sum via, Et veritas Et vita*, t) & qui deinde discipulis, *bono*, ait, *estote animo, EGO vici mundum*: u) idem & hic sese ipsum mortis victorem, vitaeque auctorem illis sistens, *EGO*, inquit, *viuo*. Quantum vero pondus illi voculae, *EGO*, inquit, ex eo patet, quod, ordinaria Graeci sermonis ratione eam non requirente, verbo non solum *SVPERADDDITA*, sed etiam maioris adfectus indicio *POSTPOSITA* est, quum more consueto praeposenda fuisset. Non itaque dicit tantum: *ὄτι ζὼ*, neque etiam: *ὄτι ἐγὼ ζὼ*; sed *ὄτι ζὼ ἐγὼ*, quod hanc vim habet: *quoniam*, quod maxime notate, *EGO, EGO, EGO*, inquam, *viuo*.

Ne,

k) Apoc. I, 7.

l) Act. X, 40. 41.

m) Io. XVI, 16. 19. sqq.

n) Cap. XIII, 9.

o) Comm. 20. coll. comm. 10. 11.

p) Comm. 21.

q) Comm. 16.

r) Comm. 18. 20. coll. cum comm. 3.

s) Comm. 3. coll. cum c. XII, 26. c.

XVII, 24.

t) Comm. 6.

u) Cap. XVI, 33.

Ne, quaeso, vilipendamus, quod tanto cum studio se ipsum nobis commoustrat optimus SERVATOR noster. Dolens ipse quam rectissime intelligit, quantopere per ἀπίστῶν mentis nostrae oculi ab ipso auersi sint, & quam aegre ad ipsum respiciamus. Intima misericordia motus considerat, quam non agnoscamus maximo nostro malo, quis & quantus ipse sit, immo vel moniti illud agnoscere nolimus, quod ipse sit is, in quo vnicum omnis spei ac solatii fundamentum positum sit. Atque hinc est, quod tenerrimo amoris adfectu se ipsum toties totiesque nobis exhibet, vt, si fieri possit, ab omnibus rebus aliis oculos animosque nostros ad se solum conuertat, quo ipsum vnum intueamur & audiamus, tandemque vera fide ad eum, in quo omnis salus nostra collocata est, accedentes, *vitam per eius nomen adipiscamur.* x)

Neque vero & hoc praetereundum, ipso emphatico positu vocis EGO ad alteram commatis sequentis, VOS, qua suos SECVM COMPARAT DOMINVS, respici. *Viuo EGO, inquit, & VOS viuētis.* Indicat igitur eo ipso arctissimum illud vinculum, quod inter se suosque intercedat, vt inter vadem & eos, pro quibus ille se vadem ad mortem dederit, vt inter patrem & filios, immo vt inter caput corporis & eius membra. Proinde dum adfirmat, *se ipsum viuere*, dicens: *EGO viuo*, id sane vult, ne discipuli rem hanc a se alienam esse, & ad se minime pertinere existiment. Immo vero, vt illos *bono animo esse* iubet, quod *IPSE vicerit mundum*; y) ita pariter eos vult esse laetos atque alacres, non hac tantum de causa, quod dicat: *VOS viuētis*; sed iam exinde, quod adfirmet: *EGO viuo*. Ipsius enim vita vitam eorum simul iam complectebatur. Illo viuo isti non poterant non viuere; contra, illo non viuente & ipsis erat in perpetuum vita carendum. Atque hinc prius illud: *EGO viuo*, quod de ipso CHRISTO tantum dictum videri poterat, non minus, vt suum bonum discipuli fide adprehendere & vindicare sibi debebant, quam posterius: *& VOS viuētis*. Illud enim huius causa, ipseque CHRISTVS viuus eorum erat vita. z)

Ah! quanti nostra interest, vt vera fide praediti oculam hanc EGO, quam facile sicco pede transimus, ad reliqua properantes, immo vt illum ipsum, qui ea se mentis nostrae oculis praesentem

A 3

exhibet,

x) Io. XX, 31.

y) Cap. XVI, 33.

z) B. BRENTIUS ad h. l. Opp. Tom. VI. p. 587. Homines natura sunt illiberales, & quae bona possident, ea se non aliis, sed si-

bi tantum possidere putant. Sed Christus longe aliter est adfectus. Dicit enim: Ego viuo, & vos viuētis, hoc est, mea vita vestra est. Quare, si ego viuo, fieri non potest, quin & vos viuātis.

exhibet, defixo vultu ita intueamur, vt recte agnoscamus, quae necessitudo illi nobiscum intercedat! Ipse causam nostram in se suscipiens, factus est nobis singulis quasi *alter EGO*. Omnia nostra, quasi sua essent, ad se spectare putat. Vult ergo, vt & nos, quae ipse & fecit & perpesus est, & quidquid habet, nostra per fidem faciamus. Certe longe alia res est, si filii patrem, quem occisum putabant, dicentem audiant: *EGO vivo*; praesertim si sciant, inde suam ipsorum vitam pendere; quam si eadem verba alienus quidam homo auribus accipiat. Hem! quam grata est vox *EGO* ex ore patris, nos adloquentis & sua bona commemorantis. At certe multo gratior nobis esse debet ex ore *CHRISTI*, dicentis: *EGO vivo*; nisi alieni ab illo haberi velimus. Ipsi peccatores, metu mortis desperabundi, audita hac voce reuiuiscant aequum est, & *satis est, satis est*, dicant, *postquam viuit adhuc Dominus meus, IESVS CHRISTVS, adibo, eumque videbo, antequam moriar.* a) Atque omnino id vnum verbum recte intellectum tantam vim habet, vt eo vel miserimus peccator, ex peccati, mortis & inferorum faucibus ereptus, in vitam libertatemque adferatur. Quanto magis autem ii, qui vera fide cum *CHRISTO* coniuncti sunt, dulcissima voce delectabuntur, quae vna mille nomina, quibus eum adpellare consueuerunt, ipsis in memoriam reuocat? Is enim, qui, *EGO*, inquit, *vivo*, est ipsis pro pontifice, rege, doctore, immo pro patre, fratre, sponso; & si quae alia sunt nomina amoris & fiduciae plena, ea cuncta vnus sustinet, iisque se cultoribus suis commendat. Sed abrumpendum est filium, ne vni voci diutius immoremur, quae certe sola ita nos occupatos his diebus, nec sine eximio fructu, tenere posset, vt ad alia progredi vix possemus. Et o beatum, cui ista fors obtigerit, si dignus habeatur ex ore quasi *DOMINI* mentis auribus vocem istam cum Apostolis accipere: *Ipse EGO sum!* b)

Quid vero est, quod de seipso optimus *SERVATOR* adfirmat? *Ego*, inquit, *VIVO*. Quid vero opus erat, id tanto cum adfectu adferere, quod oculis cernebant, & de quo non dubitare poterant, qui circa ipsum erant, discipuli? Quomodo enim non viuum crederent, quem nunquam adhuc mortuum probe nouerat, & iam loquentem audiebant? Sane igitur *NON DE ISTA VITA, quae ex coniunctione animi cum corpore omnibus hominibus communis est, sermo DOMINI accipi debet. Quid enim tum sibi vellent verba: Vos me videbitis, quia ego vivo?* Neque etiam hic eorum sensus esse potest:

a) Gen. XXXV, 28.

b) Luc. XXIII, 39.

potest: *Vos me porro videbitis, quia adhuc vivo, nec dum mortuus sum.* Igitur bono animo estote. Imminet enim sequenti die mors, eamque imminentem & antea praedixerat, & praecedenti commate denuo innuerat, dicens: *Post paullo iam me mundus non videbit.* Et nimis certe infirmum solatium fuisset, si nihil aliud significasset, quam se per paucas saltem horas in viuis futurum, impendente crucis supplicio profus destruendum & abolendum; quod discipulis, vim huius verbi CHRISTI non intelligentibus, ita euenisse nouimus. c)

De alia igitur, eaque LONGE EXCELLENTIORI VITA, est accipiendum, quod CHRISTVS dicit: *Ego VIVO*, quam de hac vita, quam omnes naturae lege viuimus. Et PRIMO quidem de vita sua ipse dicit: *Vt Pater vita praedius est, sic etiam Filio dedit vita praeditum esse*, vel secundum vim Graeci sermonis significantius: *Sicut Pater habet vitam in se ipso*, tamquam verus ac viuus DEVS, fons ac origo omnis vitae, *sic dedit & Filio habere vitam in se ipso*; idque cum secundum diuinam naturam per aeternam generationem & suae essentiae, quae ipsa vita est, communicationem, tum etiam secundum humanam naturam, per gratiam vnionis cum diuina eiusdem vitae participem, quemadmodum *ei potestatem dedit etiam iudicium exercendi, quoniam homine natus*, siue, *quatenus filius hominis fuit.* d) Sic igitur ea vita praeditus erat, vt, aequae ac Pater, *vitam haberet in se ipso*, viueretque & qua DEVS, & qua *μεσότης, ex vi indissolubilis vitae.* e) Atque hinc porro ita viuebat, vt ipsius vita FONS ESSET ac causa OMNIS VITAE, quae est in hominibus aliis. *In eo enim erat vita, & haec vita erat lux hominum,* f) *lux nimirum ipsius vitae;* g) sicut ipse, vt princeps vitae, gg) rursus ait: *quemadmodum uiuit Pater, ita & ego per Patrem uiuo, & qui me uescetur, is quoque PER ME uiuet;* h) alias vita omnino cariturus. i)

Maxime omnium vero DEINDE notandum, quod MORTIS suae iam instantis toties MENTIONE INIECTA, nihilominus tanto cum pondere iam dicat: *Ego VIVO.* Sane, ipso euentu edocti perspiciamus, & hoc significare hac voce optimum SERVATOREM, quod, licet crucis supplicio adficiendus, necandus, immo & sepeliendus sit, nihilominus tamen vel moriens a morte aut vilo alio hoste non laedendus & opprimendus, sed potius, quum vt DEI filius vitam in
se

c) Luc. XXIII, 19. 20. 21.

d) Io. V, 26. 27.

e) Hebr. VII, 16.

f) Io. I, 4.

g) Cap. VIII, 12.

gg) Act. III, 15.

h) Io. VI, 57. 1 Cor. XV, 45.

i) Comm. 53.

se ipso, ipsamque inde humanam vitam in sua potestate positam ha-
 beat, breui post fuscitandus, atque tolerata nostra causa morte, et-
 iam qua homo vitam indissolubilem posthac, vt victor ac domitor
 mortis & diaboli, aditurus sit, sua aeque ac Patris auctoritate surrectu-
 rus, k) & suis deinceps *adsuturus perpetuo, usque ad finem saeculi.* kk)
 Hinc est, quod IESAIAS praedixit: *Si animam suam piculo expo-*
suerit, semen adipiscetur diuturnum, siue secundum Hebraeum ser-
monem, dies prolongabit, id est, in omnia saecula viuet. l) Hinc
 PAVLVVS, *scientes,* inquit, *Christum ex mortuis excitatum non iam mo-*
riturum esse, non iam morti esse obnoxium. Quod enim mortuus est, pec-
cato expiando & abolendo mortuus est semel, quod vero viuit, DEO
viuit. m) Idemque: *Si per debilitatem cruci adfixus est, at viuit per*
DEI potentiam. n) Immo hinc est, quod ipse CHRISTVS per va-
 tem diuinum praedixit: *Non moriar, sed, per mortem ad vitam trans-*
iturus, viuens Iehouae facta narrabo. o) Hinc ipse paullo ante, *ani-*
mam meam, inquit, *pono, vt eam resumam, eam mihi nullus eripit,*
sed ipse eam mea sponte pono. Potestatem habeo, eam ponendi, item-
que potestatem habeo, eam rursum sumendi. p) Et denique, cum iam in
 vitam rediisset, *EGO,* inquit, *sum primus & ultimus, qui VIVO,*
& fui MORTVVS, & iam sum VIVVS in perpetua saecula. q) Idemque paullo post istum se dicit, *qui in medio septem aureorum*
candelabrorum ambulet; innuens, se ita viuere, vt vniuerso suorum
 coetui perpetuo praefens adsit. Quae omnia satis declarant, quam
 Augusto sensu, ad ipsam mortem imminentem respiciens CHRI-
 STVS, dicat discipulis: *Ego VIVO;* eo ipso simul complectens
 omnem illam gloriam, quam in ista vita, ad dextram Patris euehen-
 dus, & in conspectu eius gaudiis amoenissimis satiandus, r) exspectabat,
 hostibus omnibus debellatis in omne aeuum regnaturus.

Sed & merito ipsius PRAESENTIS temporis, quo vitur, ratio
 hic habenda est. Non enim, ego, inquit, *viuam vel victurus sum;*
 nec

k) LUTHERVS adh. l. Tom. X. Lips. p. 70. *Ich will leben, ja ich lebe bereits jetzt. So gewis hat ers, das er sich lebendig nemet, indem als er jetzt sterben soll und in den Tod gehen. Denn er ist die Person, den der Tod nicht fressen könte, ob er ihn wol nach dem leiblichen Leben tödret. Darum trotzet er beyde wider den Tod, Teufel und Welt: Laff sie mich creuzigen, tödten und dazu begraben; noch sollen sie mich nicht erwürgen und fressen, sondern ich will da-*
 gegen den Tod in mir selbst ersäufen und in meinem Leben verschlingen, und den Teufel durch meine Kraft überwinden.

kk) Matth. XXVIII, 20.

l) Ies. LIII, 10.

m) Rom. VI, 9. 10. Ebr. VIII, 28.

n) 2 Cor. XIII, 4.

o) Pf. CXVIII, 17.

p) Io. X, 17. 18.

q) Apoc. I, 17. 18. qq) c. II, 1.

r) Pf. XVI, 11.

nec etiam, ego adhuc vixi, & rursus victurus sum; sed vno verbo omnia tempora complectitur: Ego VIVO. Quid? quod non modo tempora omnia, sed &, si diuinam naturam spectes, ipsum aeternitatis quasi immutabile momentum, quod nulla temporum circumscriptio metitur, ista ratione significat. Dicit ergo: Ego VIVO, cum QVIA veritas & vita, s) vitaeque maxime vera & aeterna ss) ipse est; tum QVIA, licet humana vita vere dissoluenda esset, hac tamen, quam ex vnione diuinæ naturæ etiam qua homo habebat, priuari nunquam posset, quippe cuius virtute & humanam illam reuimturus erat, ipse resurrectio & vita; t) tum etiam QVIA hinc virtus & efficacia illius etiam vitæ, ad quam ex morte rediturus erat, ipsi iam aderat; & denique, QVIA spe indubia resurrectionem suam ita præsentem habebat, vt, quasi vita ipsius morte omnino non interruptenda esset, & tamquam momentum illud temporis iam præterisset, etiam de eo, quod futurum erat, quasi iam adesset, loquatur: sicuti de gloria, licet eo tempore expectanda, tamquam de præsentem, eodem dicendi modo antea vsus fuerat. u)

Tandem, quæ supra iam paucis monuimus, quod scilicet vita CHRISTI, dicentis, EGO vivo, nostram omnium vitam simul complectatur; ea hic denuo ad omnia illa merito referenda sunt, quæ de sensu, quo CHRISTVS se viuere adfirmet, iam disseruimus, maxime si FINEM, quo verbum hoc in solatium discipulorum & nostrum omnium protulit, spectare velimus. Profecto enim, cum quod vitam diuinam, omnis vitæ fontem, & qua DEVS, & qua homo habet in se ipso; tum quod vitam humanam, quam nostra causa cum morte commutare volebat, paulo post resumiturus, & in perpetuum ad DEI dextram seruaturus erat; tum etiam quod in præsentem tempore se viuere tradit: x) id omne ad nos pertinere docet, dum eo ipso nobis aequè ac discipulis, quos pupillos relinquerè noluit, xx) spem sui videndi facit. Vos enim, inquit, videtis me, QVONIAM ego vivo. Eius VITA DIVINA, quam per Patrem & cum eo ab æterno habet, ideo commemoratur, quia nos per ipsum viuere debemus, sicuti ipse per Patrem. Quidquid igitur huius vitæ viuit, id nobis omne viuit. Ipse VITA HVMANA RESUMTA iam clauis habet arcis atque mortis, y) vt eius vita nobis exitus ex isto carcere pateat. Quum CHRISTVS ex mortuis surrexit, fuit eorum,

B

s) Io. XIII, 6. ss) Io. V, 26.

t) Rom. I, 4. Io. XI, 25.

u) Io. XIII, 31. 32.

x) Hebr. VII, 8.

xx) Io. XIII, 18.

y) Apoc. I, 18.

qui obdormiuerunt, primitiae. z) Atque ille, qui in PRAESENTI tempore se viuere perhibet, DOMINVS noster *IESVS CHRISTVS* & heri & hodie & idem est in sempiternum: a)

Quae ferio cogitantes, maius certe cum IOBO solatium non habebimus, quam hoc ipsum, quod *sciamus vindicem nostrum VIVERE, & postremum in puluere tamquam victorem stetisse*; certissimi exinde, nos etiam, si vere illum viuum credamus, *eum visuros esse, & nostris ipsorum, non alterius oculis adspecturos*; si vel antea acutissimis doloribus *renes nostri sint consumendi*. b) O! quantum hic denuo campus aperitur animo pia meditatione ingrediendus, animo, dico, CHRISTVM viuum & rediuuum verae fidei oculis contemplanti, & cum natura vitae illius vtriusque, & diuinae & humanae, fontem hunc omnis vitae nostrae recte intuenti. Vnde etiam iucundissimus transitus ad ea patet, quae nobis ex vita CHRISTI refurgentis bona expectanda sunt.

Atque haec ipsa sunt, quae POSTERIORI MEMBRO DOMINVS complectitur, dum addit: *καὶ τῆς ζωῆς, ET VOS VIVETIS*. Quae sane verba, aequae ac priora, magna rerum pondera continent, & proinde etiam vberius expendi merentur. Sed vela contrahenda sunt, ne limites nimium transgrediamur: vnde, quanta fieri poterit, paucitate rem expediemus.

Ipsa particula *καὶ, ET*, quae vtrumque membrum orationis coniungit, emphasi non caret. Ea enim PRIMO artissime COPULAT CHRISTI vitam cum ea, quae discipulis ab ipso promittitur, & hanc cum illa. Dixerat: *Ego viuus*; continuo addit: *ET vos viuetis*. Sic artissime coeunt, immo se mutuo quasi complectuntur, CHRISTI & nostra vita. DEINDE hoc ipso manifesto declaratur, CHRISTI vitam vnicam nostrae CAUSSAM esse, & hanc illi soli acceptam ferendam. Hoc enim valent ista verba: *Ego viuus, ET propterea, quia ego viuus, etiam vos viuetis*. Ego enim viuus tamquam is, qui & mortem aboleuit, & vitam ac immortalitatem reparauit. c) Sicut enim per Adamum omnes moriuntur, ita per me omnes reuiuifcent. d) DENIQUE haec ipsa artissima copulatio, in figura quasi comparatione inter CHRISTI & nostram vitam, SIMILITUDINEM declarat, quae inter vtramque intercedit, de qua & PAVLVS Apostolus, *QVEM AD-*

z) 1 Cor. XV, 20. Col. I, 15.

a) Hebr. XIII, 8.

b) Iob. XVIII, 25. 26. 27.

c) 2 Tim. I, 10.

d) 1 Cor. XV, 22.

ADMODVM, ait, *Christus ex mortuis in paterna gloria resurrexit, SIC & nos in nouitate vitae incedimus. Si enim eius mortis SIMILITVDINE inſtituti facti ſumus, etiam RESVRRECTIONIS erimus.* e)

At ſignificancia huius particulae ET non fatis intelligitur, niſi vera fides nos ipſos cum CHRISTO DOMINO noſtro intime coniungat. Hac autem coniunctione facta, hem! quanti momenti illud verbulum tam exiguum eſſe agnoſcitur, vt vix inde ad reliqua pergere liceat & verborum & rei nexum hunc cogitanti: *CHRISTVS viuit, ET, ET, HINC ETIAM, CERTO* aequae ac *SIMILI MODO* ego viuum.

Progrediendum vero ad eos, quos tam grato vinculo ſibi iungit optimus SERVATOR, *VOS, VOS*, inquit, *viuetis.* INITIO quidem pronomen hoc, aequae ac illud *EGO* priori membro, ABYNDARE in ſermone videmus. Sufficiebat: *καὶ ἑσέοδε*; ſed ſignificantius eſt: *καὶ τῆμεῖς ἑσέοδε*, & per ſe conſideratum, & cum illo, *ἐγώ*, comparatum. Superſedemus tamen pluribus illud denuo explicare, quod ſupra id factum eſſe meminimus.

ADDIMVS VNVM hoc, tum demum perſpici hanc ſermonis *de-vorou*, quum quis vere agnoſcens, *peccati ſtipendia morti eſſe*, f) intelligit, quam mirabile dictu ſit, *peccatori, morti obnoxio, viuendum eſſe.* CHRISTVM viuere, facile is concedit, ſed ſe victurum eſſe, vix ſibi perſuadet. Hinc CHRISTVS non tantum cum emphafi dicit: *EGO viuo*; ſed ſtatim quoque addit: *& VOS, VOS viuetis.* Idemque & nunc praeteriens, & conſpicatus animam hominis peccatoris *in cruore ſuo volutantem*, tamquam *infantem ſub dio abiectum*, ei dicit: *Viue cruenta, viue, inquam, cruenta*, g) quae ob peccata tua morti aeternae addiſta fueras. Et heu! quam grata CHRISTI vox eſt homini de admisſis peccatis dolenti, ſi ipſi ſigillatim eam per Spiritum ſuum adplicat, dicens: *TV, TV, miſer peccator, viues!* id quod ſola docet experientia.

In ipſo porro ſermone manifeſtum eſt, CHRISTVM DISCIPULOS ſuos adloqui. Hi ergo ſunt, quibus dixit: *VOS viuetis.* Sed num illi ſoli? O felices tum illos, nos vero miſeros! Sed in vado res eſt: minime illi ſoli, excluſis omnibus aliis, adpellantur. Nam *ouibus meis*, inquit CHRISTVS, *vitam do ſempiternam.* h) Et IO-

B 2

ANNES;

e) Rom. VI, 4, 5.

f) Comm. 23.

g) Ezech. XVI, 6.

h) Io. X, 28.

ANNES: *Haec scripta sunt; ut credatis, IESVM esse CHRIS-
STVM, DEI filium, utque credentes VITAM per eius nomen ad-
piscamini.* i) Omnes igitur, quotquot in nomen CHRISTI cred-
dunt, non minus quam Apostoli, idem promissum suum faciunt,
sibi vindicent. Quid vero, si quis se omnibus CHRISTI nondum
accensere possit? si conscius sibi sit, se nec credere in CHRISTVM,
nec sui animi viribus posse, etiam si velit? Audiatur is Apostolum di-
centem: *Quemadmodum vnus delicto factum est, ut omnes homines
damnarentur, lata scilicet damnationis sententia diuina: sic etiam
vnus iustitia fit, ut omnes homines absoluantur atque viuant,* k) hoc
est, possint, dummodo ne ipsi nolint, absolui a damnationis sen-
tentia, & vitam consequi. Si vero DEVS non expetit mortem pecca-
toris, l) *nolens quemquam perire;* m) sine fide vero in CHRISTVM
viuere nemo potest: certe *fidem exhibet & offert omnibus,* n) nulla-
que re magis offenditur, quam si quis nolens credere, *se ipsum vita
aeterna indignum iudicat.* o) *Quare merito iudicamus, omnibus, et-
iam miserrimis, & quorum res conclamatae sunt, peccatoribus SER-
VATOREM dicere: Etiam VOS viuetis;* at non aliter, quam ut in
feriis ob peccata sua doloribus diuinum donum fidei in nomen fu-
um admittant. Minime tamen haec vox: *VOS viuetis,* ad eos perti-
net, qui secure peccare pergentes, nihilominus omnibus a CHRI-
STO suae vitae pretio adquisitam vitam expectant. Audienda ve-
re est tremenda legis vox: *Omnino moriendum tibi est!* priusquam
istam euangelii vocem: *Tu viues!* quisquam sibi singularim a CHRI-
STO dictam putare possit, cuius nec blandus susurrus auditur, nisi
praecedente vehementi vento ac terrae motu, p) hoc est, post ter-
rores legis, quos consolatio euangelica excipit & tollit.

Tandem vero adcuratius considerantes, quid sit illud, quod
discipulis & omnibus in nomen suum credentibus promittit CHRI-
STVS, dum, *vos VIVETIS,* ait; statim patet, hic pariter, quam
antea, NON DE ILLA VITA, quae ex animi cum corpore coniunctione
est, & quam NATVRALEM vocare vulgo solemus, sermonem esse.
Neque enim haec vita, quam iam tum viuebant discipuli CHRISTI,
futuro demum tempore expectanda erat. Nec sane de eo loquitur
CHRI-

i) Cap. XX, 31.

k) Rom. V, 18.

l) Ezech. XVIII, 23.

m) 2 Petr. III, 9.

n) Act. XVII, 31.

o) Cap. XIII, 46.

p) 1 Reg. XVIII, 11, 12, 13.

CHRISTVS, quae GROTII sententia est, quod ex MORTIS PERICULO, id quod ipso capto & cruci adfixo incurrere videbantur, sint eripiendi, ac in vita incolumes conseruandi. Minime enim id conuenit neque cum priori membro: *Ego uiuo*, ubi potius, si ista ipsius fuisset, dicendum erat: licet ego moriar, vos tamen uiuetis; neque cum iis, quae statim sequuntur: *In illa die vos intelligetis, & me in Patre meo, & vos in me, & me in uobis esse.* q) Atque hinc etiam manifestum est, PRIMO vitam hanc, quam fuis CHRISTVS pollicetur, eam esse, quae ab ipsius vita, & maxime ab eius resurrectione pendeat, ut saepe diximus; DEINDE illam ipsam vitam, quam omnes in CHRISTVM credentes ipsi soli debeant, in sensu longe amplissimo & augustissimo esse accipiendam, ita ut, quidquid vitae verae, bonis omnibus cumulatae & gloriosae dici potest, id omne illa complectatur. r)

Atque ut illam distinctius, & prout ratio illius ab ipso CHRISTO & Apostolis exposita est, contemplemur, primo loco ad eam iure referimus ipsam ΔΙΚΑΙΩΣΙΝ nostram, propter quam reuixit CHRISTVS. s) Nam non modo sanguine eius iustificati defendemur per eum, qui pro nobis mortuus est, a supplicio mortis; sed multo magis etiam reconciliati seruabimur PER VITAM eius. t) Immo ex ea diuisiones ius consequimur ad ipsam vitam aeternam, dum gratia PER IUSTITIAM hanc regnat ad SEMPITERNAM VITAM per CHRISTVM IESVM. u)

Deinde praecipue hic intelligenda VITA, quam SPIRITUALEM dicere solemus, eaque non modo, si de viribus credendi ex CHRISTI resurrectione collatis accipias, ipsam iustificationem praecedens; sed etiam, si de pleniore intelligas regeneratione ac noui hominis, CHRISTI Spiritu deinceps uiuentis, creatione, illam, licet utraque tempore sit coniunctissima, ordinis ratione sequens. Atque de hac

B 3

PAV-

q) Comm. 20.

r) FRID. AD. LAMPIVS in IOANNEM ad h. I. Sublimiorem sensum huius vitae agnouerunt constanti Patres. Sed quum vita, quae per emphasin obiectum est spei fidelium, suos gradus habeat, hinc in diuersa iterum abiuerunt. De gaudio THEOPHYLACTVS, de vita spiritali RVPERTVS, de resurrectione ultima AVGVSTINVS, CHRYSOSTOMVS, CYRILLVS atque alii cogitantur. Verum omnia haec subordinari

possunt sibi inuicem, quia ita per gradus discipuli in sempiternae vitae perfectam possessionem transferendi. Ipse LAMPIVS ad hanc vitam refert, 1) laetitiam discipulorum viso magistro rediuiuo, 2) ius ad vitam per iustificationem, 3) vitae spiritualis initia, 4) plenam vitae aeternae possessionem. Videatur etiam B. BRENEVS l. c.

s) Rom. III, 25.

t) Cap. V, 9. 10.

u) Comm. 21.

PAVLVS: DEVS, inquit, misericordia diues tanta nos caritate complexus est, vt, quum delictis essemus mortui, reuocauerit nos in vitam vna cum CHRISTO: (en vitam hanc ex CHRISTI vita & nostra cum illa communiōe deriuatam!) simulque suscitauerit, & in CHRISTO IESV hoc praesenti iam tempore in caelestibus collocauerit. x)

Huic vitae spirituali accensenda omnia illa DONA, quibus ista per CHRISTI Spiritum statim exornatur, quae omnia vna voce appellat PAVLVVS *εὐλογίαν πνευματικῶν*, qua nos DEVS in rebus CHRISTI caelestibus fortunauerit. y) Ex infinito donorum illorum numero hic saltem nominamus pacem & gaudium in Spiritu sancto, z) a CHRISTO discipulis promissa, a) & post reditum in vitam praestita bona, b) at simul omnibus in ipsum credentibus communia. c) Et sane GAVDIVM hoc eo iure ad vitam hanc pertinet, vt ipsa vita dicatur; d) dum PSALTES, *Comedent, ait, inopes ad satietatem, Iherosolam laudabunt, qui illum quaerunt, animisque VIVENT in perpetuum*, e) siue, si proprietatem Ebraei sermonis exprimere velimus, *viuet cor vestrum aeternum*. Cur aeternum? Quia DEVS, Pater Domini nostri IESV CHRISTI, sua singulari misericordia CHRISTVM ex mortuis suscitando regenuit eos in VIVIDAM SPEM, f) (quae ipsa inter dona illius vitae referenda) *ad immortalem, impolutam & inuictam haereditatem in caelis repositam*. g)

Nec minus CONSERVATIO perpetua eiusdem vitae simul isto promisso comprehenditur. Neque enim de initiis tantum vitae loquitur CHRISTVS, sed, *VIVETIS*, dicit, scilicet ita, vt meae vitae beneficio excitati posthac eiusdem virtute semper profuerantini. Hinc est, quod cum Apostolo vere in CHRISTVM credentes singuli dicere possint: *Viuo non iam ego, sed vivit in me CHRISTVS*, h) qui

x) Eph. II, 4 5-6. Col. II, II. 12. 13.

y) Eph. I, 3.

z) Rom. XIII, 17.

a) Io. XIII, 28. c. XVI, 21. 22.

b) Cap. XX, 19. 21.

c) Rom. V, 1. 2.

d) FRID. AD. LAMPIVS I. c. *Viuere saepe tantundem est ac laetari & felicem esse*. Iob. XXI, 7. Prou. XVI, 15.

e) Ps. XXII, 27. Pl. LXVIII, 33.

f) B. AVG. HERM. FRANCKIVS Program. XI. p. 262. *In eam puta spem, quae vi resurrectionis CHRISTI reddita est VIVA*

ac VIVIDA, non modo quod ea spes per resurrectionem CHRISTI certa & indubia, ideoque viuidior, reddita sit, sed etiam quod CHRISTI suscitari & ad dexteram DEI sedentis VITAM per Spiritum eius viuificum in se complectatur fide ac possideat. Vnde fit porro, vt iam CHRISTVS, qui est spes nostra, in nobis ipse viuat, in intimanque sui ac bonorum suorum omnium communionem nos, vi suae resurrectionis, conglutinatos secum per fidem, intromittat.

g) I Petr. I, 3. 4.

h) Gal. II, 20.

qui ipse per fidem habitat in animo meo. i) Ipse adeo CHRISTVS est vita eorum, qui cum ipso surrexerunt, eos Spiritu suo animans; vnde & vita ipsorum, quae cum CHRISTO apud DEVM laet, k) maiores fibunde vires acquirit, viuidiorque adparet.

Porro, sicuti CHRISTVS dicit: *Viuo ego*, quod, licet ictum serpentis illius antiqui calcaneo excipere & mortem subire debuerit, ab hisce tamen hostibus laedi nullo modo potuit: ita quum addit: *et vos uiuatis*, suis eiusmodi vitam promittit, cui, licet peccato, morbis, aerumnis, inimicis hominibus, periculis summis, ipsa morte, diabolo item eiusque exercitu, tam visibili, quam inuisibili, circumdata sit, ac tantum non opprimi videatur, NULLA tamen NOXA INFERRI POSSIT, quamdiu ipsi CHRISTO, vitae suae, per fidem coniuncti manent. Longe aliter externam rerum speciem intuenti non potest non videri; at vere tamen ita est, vt nec morientibus ipsa mors dominari possit, sed famulari cogatur & ad vitae melioris plenorem usum eos transferre. l) Sic enim denuo CHRISTVS, *Ego sum*, inquit, *resurrectio et vita. Qui in me credit, etiamsi mortuus sit, reuiuiscet.* Num hoc solum? Immo addit: *Quisquis uiuit et in me credit,*

i) Eph. III, 17.

k) Col. III, 1. 2. 3.

l) LVTHERSVS l. c. cuius verba efficacissima integra transcribere non piget: *Also haben wir die tröstliche Verheißung, denen Christen gegeben, so da geschreckt werden durch den Tod und allerley Unglück, daß sie können trotzen wider den Teufel und die Welt, und sagen: Wenn du mich rödest, so rödest du mich nicht, sondern hilffst mir zum Leben. Begrüßst du mich, so reisest du mich aus der Aschen und Straube gen Himmel. Und Stinma, dein Zorn und Toben ist eitel Gnade und Hülfe. Denn du gibst mir nur Ursache und den Anfang, daß mich CHRISTVS zum Leben bringet; wie er hier spricht: Ich lebe, und ihr sollt leben. Ia, (spricht Fleisch und Blut) ich muß gleichwol den Kopf herhalten? Ia, das schadet dir nichts, (spricht CHRISTVS) sie haben mich auch gereutziger, erwürget und ins Grab gelegt: aber, wie sie mich in Grabe und Tode gebalten haben, so sollen sie euch*

auch darinnen halten. Denn es heist und soll so heißen: *Wie ich lebe, sollt ihr auch leben, das soll mir weder Teufel noch Tod wehren. Diese Worte muß ein Christ lernen fassen, und seinen CHRISTVM also kennen in seinen tröstlichen Verheißungen, ob ihm der Tod den Stich beut mit seinem Speiß, und der Teufel seinen Höllen-Rachen gegen ihn aufsperrt, daß er nicht davor erschrecke, sondern könne dem Teufel wieder den Trotz bieten durch den Glauben, auf diese Worte: Weist du auch, wie du den HErrn CHRISTVM auch gefressen hast, und doch hast du müssen wiedergeben, ja er dich wieder gefressen hat? Also sollst du mich auch ungefressen lassen, weil ich in ihm bleibe, und um seiner willen lebe und leide. Ob man mich drüber aus der Welt jager, und unter die Erde sebarret, das lasse ich geschehen; aber darinn will ich nicht im Tode bleiben, sondern mit meinem HErrn CHRISTO leben, wie ich glaube und weiß, daß er lebet. Solchen Trost und Trotz haben*

dit, nunquam moriturus est. m) Quomodo igitur? Quia credens in CHRISTVM ex morte iam migravit in vitam, habetque vitam aeternam, n) quae, quidquid in corporis morte mors dici potest, ita aboluit, vt nil nisi formis cum lactissimae aurorae & excitationis spe superfit.

Sed illo etiam sensu CHRISTVS dicit: *Ego vivo*, quod ipse non tantum laedi vel moriens a morte non possit, verum etiam suo in vitam reditu mortis victor ac domitor futurus sit. Idem igitur, & vos, inquit, *viuetis*, perfectam suis VICTORIAM DE peccato, MORTE & hostibus omnibus pollicetur, adeo, vt aliquando dicturi sint: *Vbi est tuis, o mors, stimulus? vbi tua, o orce, victoria? DEO gratia, qui nobis victoriam dat per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM.* o) Continget vero hoc in gloriosa ipsius corporis resurrectione. Nam *quum hoc corruptibile incorruptam naturam, & hoc mortale immortalitatem induerit, tunc accidet id, quod illo scripto consignatum est: Absorpta est mors victoriose.* p) Interea dum hi victores laruis quasi peccati & mortis tecti latent, & a plerisque hominibus victi putantur, norunt ipsi, istas esse tantum laruas, & patienter aeque ac laetabundi cum CHRISTO *expectant, donec & illi, & ipsis in illo, omnes hostes fiant pedum subsellium.* q) Viuunt itaque in spe iam tum, & viuunt in perpetuum, vt & mortis & diaboli *victores per sanguinem agni DEI, IESV CHRISTI.* r)

Viuunt denique aeternum illam VITAM GLORIOSAM, quam CHRISTVS iam ad dextram Patris euectus tenet. Ipse eos non modo excitabit, sed & *humile ipsorum corpus ita transfigurabit, vt eandem cum ipsius glorioso corpore formam habeat, pro ea vi, qua ipse sibi subicere potest omnia.* s) Atque tum demum perfecte hoc promissum implebitur: *& vos viuetis.* Tum scient ipsi perfecte, quid complectantur haec verba. *In illa die intelligent plene, cuius quidem rei initium dato Spiritu CHRISTI factum ante fuit, quod ipse in Patre suo, & Pater in ipso, & ipse in illis.* t) Tum fiet, quod CHRISTVS

ben die Christen auf den HERRN CHRISTVM. Denn wir glauben, daß er vom Tode auferstanden ist, und sitzt zur rechten Hand des Vaters. Dadurch sie lernen sollen den Tod aus den Augen setzen und weit hinweg werfen, und dafür nichts wissen noch denken, denn eitel Leben, daß sie sollen auch im Tode leben bleiben, und der Tod sie soll ungerödet lassen, er frese denn zuvor CHRISTVM selbst, so droben lebet und re-

giret in göttlicher Majestät: welches er wohl wird müssen lassen.
m) Io. XI, 25. 26.
n) Cap. V, 24.
o) 1 Cor. XV, 55. 57.
p) Comm. 54. 55.
q) Hebr. X, 13.
r) Apoc. XII, 11.
s) Phil. III, 21.
t) Io. XIII, 20.

STVS a Patre expetiit, dicens: *Pater, volo, ut, ubi ero ego, ii quoque sint mecum, ut meam videant gloriam, quam Tu mihi dedisti, u) cum ipsis, tamquam corporis mei membris, communicandam. Tum absterget DEVS omnem lacrimam ex eorum oculis, nec amplius mors erit, neque luctus. Tum victor possidebit omnia. x) Tum faciem DEI videbunt, & eius nomen gestabunt in frontibus. Collustrabit ipsos Dominus DEVS, & regnabunt in omnia saecula. y)* Quamdiu CHRISTVS viuit, ipsi quoque cum illo in domo Patris viuent; quamdiu CHRISTVS regnat, tamdiu cum ipso regnabunt; quidquid CHRISTVS possidet, cum ipso aeternum possidebunt.

O augustissimum promissum, quod vnica voce, VIVETIS, tot ac tanta rerum pondera complectitur, tam certum omnibus in CHRISTVM credentibus, quam extra omnem dubitationem positum, quod ipse *ex mortuis excitatus posthac non moritur, sed viuit ac regnat in omnia saecula. z)* Idem sane & alienos adhuc a diuina hac vita ad desiderium illius excitulare merito debet, & verbis CHRISTI fidem adhibentes efficacissime solari potest, ut in cursu suo strenue pergentes, quae alii maxima mala putant, ipsi hilari animo contemnunt, quod sciant se cum CHRISTO & iam viuere, & porro in perpetuum victuros esse. Immo hi ipsi ex hac vita discedentes laeti exclamare possunt: *οὐκ ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδὲ ζῶμεν, ut morientes, sed ecce! viuimus. a)*

Nihil superest, nisi vnum hoc, ut FUTVRI temporis, quo CHRISTVS, *viuetis*, inquit, vsus est, quum antea de se ipso in praesenti loquutus, *ego viuo*, dixisset, rationem aliquam habeamus. Facile autem ex antea dictis intelligitur, eam maxime causam huic loquendi modo subesse, quod DE EFFECTV EX CHRISTI REDITV IN VITAM expectando sermo sit, ipsaque adeo vita respectu etiam discipulorum CHRISTI, nedum aliorum fidelium habito, si non omni, maxima tamen ex parte tum futura erat. Sin obicias, fuisse tamen discipulos CHRISTI aliqua saltem vita ex fide in illum praeditos, responsum habe, quidquid eius fuerit, id omne offensione, quam ex ignominiosa morte capturos praeuidit DOMINVS, tantum non ablatum iri, haud ille ignorauit; immo vero scintillam, quae forte superesset, nisi ipse in vitam rediret, penitus extinctum

C

iii.

a) Cap. XVII, 24.
x) Apoc. XXI, 4.
y) Cap. XXII, 4.5.

z) Rom. VI, 9.
a) 2 Cor. VI, 9.

ri. Illius autem resurrectione ipsorum vita spiritualis instauranda, immo quasi ex morte fuscitanda, & misso ex caelis Spiritu sancto eo perducenda erat, vt tum demum plenior ipsius agnitionem consequentes vitae illius, quae noui foederis conditioni conueniret, initium caperent, in omnia saecula deinceps producendum. Haec igitur causa est, cur non, *uiuatis*, sed, *uiuetis*, optimus **SERVA-TOR** dicat.

DEINDE futuro tempore vitam illis pollicitus ostendit, illos sibi partim **SIMILES**, partim **DISSIMILES** in illa ipsa vita futuros. **DISSIMILES** quidem, quod non illo modo, vt ipse, vitam omnem in se ipsis habeant, nec confestim plenior eius vitae usuram, sed per plures demum gradus & temporis interualla, adire possint. **SIMILES** vero, quod eadem via, qua ipse ad illam peruasit, eis tum ad spirituales, tum ad aeternam vitam perueniendum sit. Antea enim *vetus homo simul cum ipso cruci adfigendus, & cum ipso moriendum peccato, quam cum eo & per ipsum DEO uiuere possimus.* b) Prius *Domini IESV occiso in corpore nostro circumferenda est, quam vita eius in nostro corpore repraesentetur.* c) *Et certares est: Tum demum, si simul mortui sumus, simul etiam uiuemus.* Si vna toleramus prius, etiam vna regnabimus. d) *Sic enim nos destinauit DEVS imaginis filii sui & in morte & in vita consimiles, vt sit iste in multis fratribus primogenitus.* e)

TANDEMQUE futurum illud **NULLO MODO LIMITATVM** vitam illam, vt antea diximus, in omnia saecula continuandam innuit. Quum enim absolute **CHRISTVS** suis dicat: *uiuetis*, idem hoc valet, ac, si meae vitae virtute vitam acceperitis, tum *uiuetis* serie annorum nunquam interrupta. Etnisi ipsi hoc saeculo cum fide illam vitam excuseritis, nec ipsa mors vllam ei mutationem adferet, sed illam demum manifestiorem, non mundo quidem, sed vobis reddet, dum, ex quo hinc migraueritis, *mecum eritis in Paradiso.* f) Excitati autem meo voce, qua corpora vestra, mecum in omne aeuum manebitis. Sic illud, *uiuetis*, tale est, vt centenis ac millenis saeculis praeterlapis, de futuris saeculis omnibus idem valeat. Nunquam dicendum erit, vt in hoc saeculo: *Viximus*, sed vi illius

b) Rom. VI, 6. 8. 11.

c) 2 Cor. III, 10.

d) 2 Tim. II, 11. 12.

e) Rom. VIII, 29.

f) Phil. I, 23. Luc. XXIII, 43.

verbi CHRISTI semper dicendum erit: *Viuemus!* g)

Habetis, CIVES, amplissimum campum, in quem pia meditatione his diebus festis latissime exspatiari possitis, & quem nihilominus non emetiimini. Sufficiet vero, si vel illum vere ingrediamini, ubi certe non otiosas speculationes, sed sanctas delicias, sed vitam ipsam, eamque aeternam, in CHRISTO ex morte rediuitio inuenietis. Non opus esse putamus, ut viam Vobis pluribus monstremus. Sequimini tantum vestigia, quae expositis CHRISTI verbis Vobis simul ostendimus.

Si vero vultis, ut in summam omnia contrahamus, paucis haec habete. PRIMO, omnem verbi diuini auscultationem & meditationem, omnes preces, omne denique certamen eo, agedum, conferatis, ut mortem spiritualem, qua natura omnes tenemur, agnoscentes, serioque lugentes ac detestantes, tandem etiam vera fidei virtute, viuidoque sensu, quem supra vberius declarauimus, non tam verbis, quam sancto adfectu dicere possitis: CHRISTVS VIVIT. DEINDE & eo Vobis pergendum est omni animi contentione, ut eadem fide & alterum illud ad Vos referre, & pro se quisque adfirmare valeatis: ET EGO CHRISTI VITA EXCITATVS VIVO, ET VIVAM IN OMNIA SAECVLA. Omne sane punctum tulit in celebrandis his feriis, qui vtrumque hoc vere consequutus est, immo nihil ei ad aeternam ac summam felicitatem deest.

Ad hunc igitur finem ut & hanc scriptionem nostram, & omnes, quos attente ac reuerenter Vobis audiendos commendamus, sermones sacros de reditu CHRISTI in vitam, omni studio referatis, Vos peramanter etiam atque etiam hortamur. *Pascha nostrum pro nobis immolatus est CHRISTVS: proinde festum agamus non vetere fermento, neque improbitatis malitiaeque fermento, sed sinceritatis veritatisque panibus non fermentatis.* h) CHRISTVS reparator vitae nostrae viuuit. Viuat igitur & animus omnium, qui adhuc cum discipulis vero de peccatis suis dolore adfecti fuerunt. Mortis CHRISTI consimiles facti, etiam vitae similes se esse ostendant. Comedant hi inopes, & satientur bonis e terra viuientium ad-

C 2

latis,

g) NONNVS in paraphr. ad h. I.

καὶ μετὰ γάλακτος τοῦ ζῶαν ὅτι
μῖνον,

καὶ δι' ἐμὲ ζυμωθέντες ἀπὸ ζῶαν
τε καὶ ὑμῶν.

h. e. Et quia post terram, siue ex terra
sublatus, semper viuus maneo, vos etiam
omnes per me semper viuuetis.

h) 1 Cor. V, 7. 8.

latis, quae iam ipsorum patria facta est, ad quam tendunt vnice
 CHRISTO duce. Exsultent omnes, qui DOMINVM amant, &
 cum ipso *similes sint exorientis cum sua virtute solis.* i) Nulla solli-
 citudine neque terrore animum suum frangi patiantur, sed vere de-
 monstrant, se credere, CHRISTVM viuere, & se cum ipso viue-
 re, hoc est, ex morte iam fuscitatos, in caelestia loca euectos,
 victores ac dominos peccati, mortis ac diaboli constitutos esse. Per-
 gant eadem via, qua DOMINVS praeiuit, ad aeternam gloriam
 properare. Quo magis *ad eius mortem conformantur*, eo plus *resur-*
rectionis eius vim cognoscendo, ad beatam illam *ἐξαιτίας αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν*
 contendant, k) ac *certantes praeclarum fidei certamen ipsam vitam*
sempiternam prebendant. l)

DEVS vero DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI,
 gloriae Pater, Vos omnes ac singulos, CIVES, sapientiae & mani-
 festationis auctore Spiritu donet, quo eum cognoscatis illustratis mentis
 Vestrae oculis, ut sciatis, quid sperandum sit vocatis ab eo, & quam
 locuples gloriaeque sit eius hereditas destinata sanctis, & quam excel-
 lens sit eius in omnes fidentes potentiae magnitudo, quam pro sui egre-
 gii roboris virtute exseruit in CHRISTO, & eum, & nos, qui ve-
 re in ipsum credimus, simul cum ipso ex mortuis suscitando. m)
 Ipseque DEVS pacis, qui ex mortuis reuocauit magnum illum ouium
 Pastorem per aeterni testamenti sanguinem, DOMINVM nostram
 IESVM, Vos rite componat in omnibus recte factis ad exsequendam
 suam voluntatem, Vobis, ut ipsi pro immensa sua misericordia vi-
 sum fuerit faciens per IESVM CHRISTVM, cui gloria in omnes
 perennitates. Amen! n) P. P. in Acad. Fridericiana ipsis

Vigiliis Paschalibus prid. Non. April.

clō Iōc cxxxiij.

i) Iud. V, 31.

k) Phil. III, 10. 11.

l) I. Tim. VI, 12.

m) Eph. I, 19. 20.

n) Hebr. XIII, 20. 21.

Ja 1586

ULB Halle

3

001 508 687

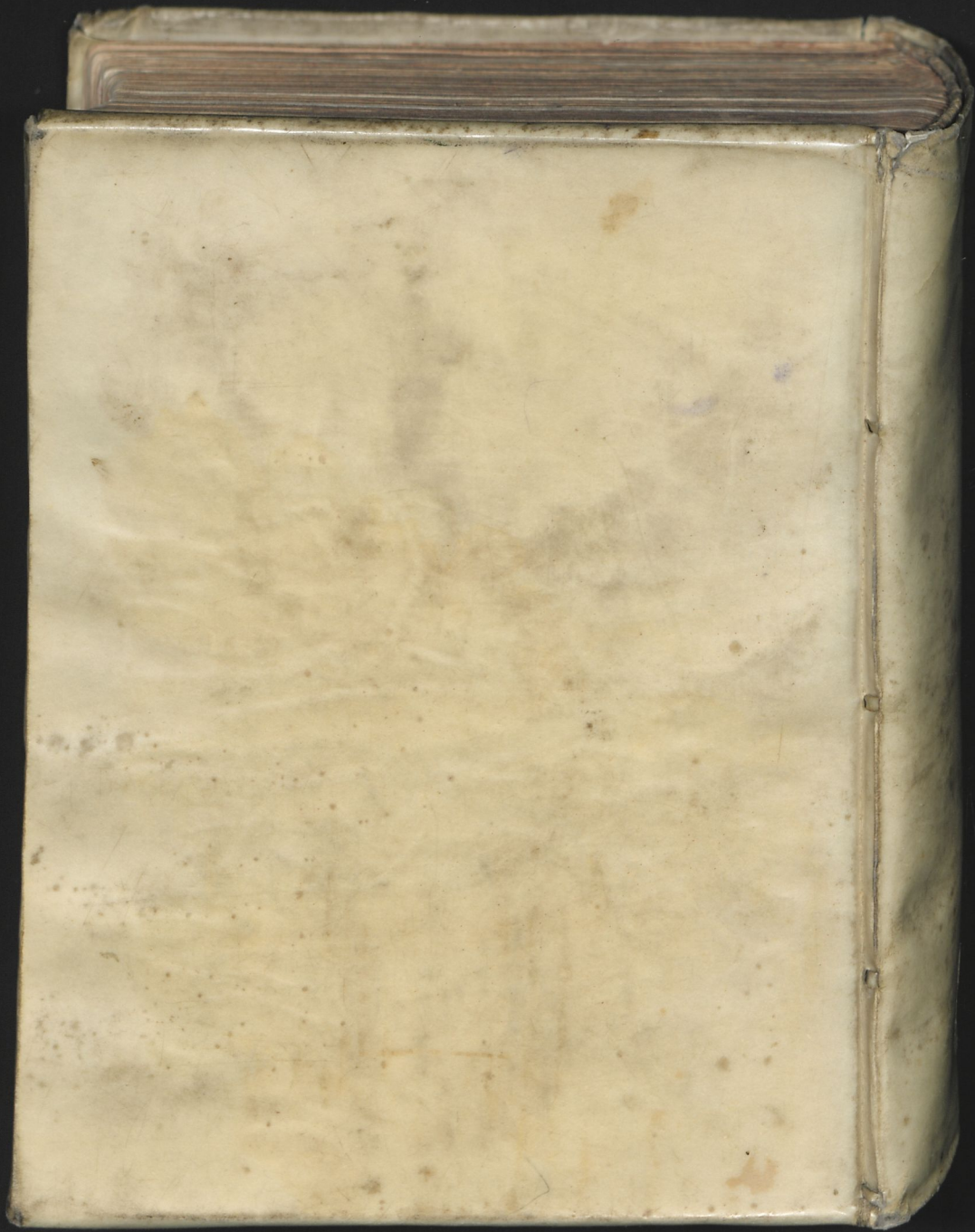

St

VD 78

VD 78

ACADEMI
PRO-RA
IVSTVS
BO

POTENTISSIMO BO
RIBVS, ORDIN
ET IVRI

CANCELLAR

CIVIB
DIGN

VITA
EX SEP
HVMA

HAI
IMPEN

ANAE
OR,
GIVS

IS SANCTIO
ARIVS,

SORIBVS

IS

TI
NTIS

cr.

